DISPUTATIO JURIDICA

De

CALUMNIATORIBUS

Et

JURAMENTO CALUMNIÆ,

BIBLIOTECA ROMA

Quam
permiſſu & ſuffragio
Ampliſſimæ Facultatis Juridicæ in alma
Roſarum Academia
SUB PRÆSIDIO
VIRI Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Conſultiſſimi,
atque Excellentiſſimi
DN. CHRISTIANI WOLDENBERGII, Crempâ-Holſati, Ph. J.U.D.
Decretal. P.P. Duc. Conſiſt. Aſſeſs. & Comitis
Palat. Cæſarei
Dn. Patroni & Præceptoris ſui Obſervantiſſimi
publicè examinandam propoſuit
GEORG Amſel / Roſtoch. Meclenb.
AUCTOR.

ROSTOCHII, Typis JOHANNIS KILII, Acad. Typogr. 6. Octobr. An. 1662.

DEO DUCE ET AUSPICE.

IN cujus nomine ad omnia conſilia omnesque actus cum religioſiſſimo Imp: Noſtro progredimur *l. 1. §. cumque 5. C. de V. I. E. l. 2. princ. C de off. Præf. præt. Afric* & absque quo nihil unquam commodê geri poteſt *Nov. 164. in princ.*

Proœmium

Diſputationem ſcribentibus ſalubre conſilium videtur propinare *l. 25. pr. ff. de liberat. legat. l nam ad ea 5 ff de l* nempè ut præ aliis attingant ea, quæ ſunt quotidiana *d. l. 25.* & utilitatem aliquam adferant. *Nov. Leon* 46. quæ verò ad nihil conducunt, contemnant, nec eorum ullam habeant rationem; *d. nov* Et *Ariſtippi* reſponſum: Ea potiſſimum Juvenibus diſcenda, dicentis, quæ Viris maximè uſui futura; & *Senecæ* querela: Summam eſſe dementiam, in tanta temporis egeſtate ſupervacanea diſcere; fatuitatem ſummam, Jus abolitum, defœcatas antiquitatum quisquilias ſcrupuloſè indagare, in non neceſſariis incaneſcere, & deciſiones quæſtionum cotidie occurrentium ignorare. Quo pertinet illud *Catulli.*

Turpe eſt difficiles habere nugas,
Et ſtultus labor eſt ineptiarum.

Id mecum hactenus penſavi ſedulò, & cum ſtaret ſententia, ſubmittere aliquam materiam Ictorum cenſuræ & examini, placuit in innumeris aliis, voluminoſum Jus quas continet, & quaſi medio ex profundo *§. 2. proœm. Inſtit.* hanc de Calumniatoribus legi: quippe quæ in aliis benè multis viſa quotidiana & utiliſſima, tùm jucundiſſima,

 & ſcitu

& ſeitu maxime neceſſaria. Quotus quiſq; enim eſt, qui non rapiatur in ius? ita hodie Prætoria fallacibus & malitioſis poſtulationibus perſonant, &, ſi accuſare ſufficeret, quemadmodum Ictus inquit, nemo nunc foret innocens. *Gothofred. ad l. ult. C. de accuſat. & inſcript.* Ut verò commodiſſimè tradam ſingula, *d. §. 2. proœm. Inſt.* methodum, quâ impræſentiarum nitor, en tibi in ſequentibus: primò excutietur Etymologia & origo vocis; dein homonymia & uſus; poſtea examinabitur definitio, deniquecauſſa efficiens & materia, quam excipient requiſita; poſtremò finis & pœnæ, quibus ſubnectemus affinia.

At Vos O Superi, & Divûm tu maxime Rector,
Da facilem curſum, atque audacibus annue cœptis.

DE CALUMNIATORIBUS

Theſ. I.

DIcit Vlpianus *in l. 1. D. de reb. credit.* potiorem rerum, at priorem verborum habendam rationem; Et *Scaliger*: oportere priùs vocis uſum cognoſcere, quo provehamur in rei perceptionem. *exerc. 1. de ſubtilitat. in pr.* quod ipſum ſequor, & notationem nominis, de quo acturus ſum, præmitto brevibus. Calumniatores itaque à calumniando, quæ vox aliquando generaliſſimè accipitur, trahiturque ad quemcunque malevolum; quo ſenſu Imperator officio Principis convenire ait, per legitimos tramites calumniantium iniquitates expellere. *princ. proœm. Inſt.* h. e. per leges & magiſtratus delinquentes coërcere; *l. 1. & t. t. ff. ad SCtum Turpil. vid Hahn. ad Weſemb. h. t. num. 3.* Hinc omnes hi generaliter calumniatores vocantur, qui moras & fruſtrationes fraudulentas litium nectunt, qui in termino accuſationi proſequendæ conſtituto non adſunt, qui in quacunque cauſſa litibus alios per fraudem vexant, quique de re minima criminalem exordiuntur litem. *Ant. Peretz. in prælect. ad C. h. t.* quales Advocati quidam, defendentes peſſimas cauſſas orationis fuco, optimas ingenii calumnia ludificantes, qui vocantur ab Ariſtophane in verſis: ὀρθοφοιτοσυκοφαντοδικοταλαίπωροι. Aliquando vero ſpecificè, prout in rebus judiciariis uſurpatur, & ſignificat, per mendacium agere vel excipere, ad negotium alicui faciendum. *l. 1. h. t. Bernh. Schotan in exam. Jurid. eod.* quo ſignificatu utitur etiam *Paulus l. 1. ſent. cap. 5. & t. t. C. de jur. propt. cal.* it. *Cic.* nam quod antea te calumniatus ſum, indicabo malitiam meam. *orat. ad Verr.* & deſcendit à calumniâ

calumniâ, propr. malitioſa interpretatio, delatio, ein verfälſchung/ verkehrung des Rechtes / der Worte; falſches angeben/oder verleumbdung *Fab. in Lexic.* Auſonio Popmæ dicitur callida quædam fallendi ratio, cum malevolentia conjuncta. *l. 1. de different. verb.* quod probat inſcriptio Harmenopuli περὶ Συκοφαντῶν καὶ τῶν φλυαρίας εὑρεσκόντων i. e. de calumnia, & iis qui famoſum libellum reperiunt. *promptuar. Jur. Civ. lib. 6. tit. 9.* idque ſecundum Priſcianum & Bedam, ab antiquo calvo, is, quod eſt decipio, fruſtror, qs. calvimonia, denn ſie betreugt die Leuth / indem ſie mit Unwarheit berichtet / græcè διαβολὴ, Ein böſhafftiges außlegen / und wiſſendtliche verkehrung deſſen / ſo von einem andern guter meinung geſchehen iſt. *Corvin. in Lexico.* inde *Salluſt. apud Priſc. l. 10.* contra ille, inquit, calvi ratus, i. e. decipi. & illud Comici: ubi domi ſola ſum, ſopor manus calvitur. *Caſin. a. 2. Sc. 2.* h. e. fruſtratur & decipit; quemadmodum Taubmannus d. l. explicat. Et JCtus Gajus: Si calvitur, & moretur, & fruſtretur. *l. 233. de verb ſignif.* Hinc appellati calumniatores, quia per fraudem & fruſtrationem alios vexarent litibus, inde etiam cavillatio dicta. textus in *d. l. 233.* h. e. fruſtratio, deceptio; & calvitas. *l. 29. §. in omnibus 5. ff. mand.* h. e. calliditas, deceptio, fraus. *Joh. Gæddæus ad d. l. 233.*

Theſ. II. Vidimus rubricæ etymon; reſtat, ut de Homonymia diſpiciamus. Ita vocabulum Calumniatoris vel criminaliter ſumitur, vel civiliter. *Arnold. Corvin in aphoriſm. Digeſt. h. t. Paul. lib. 1. ſent. c. 5. Harpr. tract. crim. ad §. 16 Inſt de injur n. 88.* priori modo eum denotat, qui falſa crimina ſciens intendit *l. 1. §. 1. ff. ad SCtum Turp. Weſemb. in parat. n. 3. h. t. tt. C de Calumn. & X. de calumniatoribus.* poſteriori eum, qui vel malâ fide litigat, & temerè controverſiam movet. *l. 39. §. 1. ff. de liberal. cauſ. l. 6. §. f. ad SCtum Turp. l. ſi calvitur. 233. de V. S. proœm. Inſt. in pr.* vel qui pecuniam accipit, ut calumniæ cauſſa negocium faciat. *rubric. de calumniat. l. 1. in pr. & l. penult. ib. Arnold. Corv poſth. Pac. ad hanc rubric. Weſemb. d. l.* de quibus paſſim Lexicographi, & præcipue *Calvinus in verb. per calumniam petere.* Adde & *Pardulphum Prateium in Lexico jur*

Theſ. III. His ita præcognitis ipſam definitionẽ aggredior, ductus trito illo, quod poſt Ariſtot. aſſerit *Mynſing. pr. Inſt. de Juſt. & I. num 5.* ſcilicet optimam eſſe traditionem, â definitione quæ proficiſcatur, per

quàm plenè, quid res ſit, intelligitur. Placet autem inter alias illa, quâ calumniator dicitur ille, qui pecuniā accepit, aut aliud commodum ſenſit, ut ſciens prudensque alicui fraudem in judicio, civili privato, criminali publico, vel agendo vel accuſando, vel excipiendo, vel defendendo negotium faceret, vel non faceret. *l. 1. l. 3. §. fin. l. 7 & l. pen. h. t. & l. 1. C. de juram. propt. calumn. dand.*

Dixi primò: qui pecuniam accepit, aut aliud commodum ſenſit; Et generaliter, idem eſt, ſi quid omninò compendii ſenſit propter hoc. *text. in l. 3. in pr. ff. d. t.* Sive ergò in ſpecie numerata ei ſit pecunia, vel propterea res aliqua utenda data, vel minoris locata, vel vendita, vel ſit obligatione aliqua liberatus, pecuniam accepiſſe dicitur. *per l. 1. in f. eod. vid. Mynſ. ad §. quadrupli 25. Inſtitut. de actiom. n. 31. & 32.* quippe cùm pecuniæ verbum ſimpliciter prolatum non tantum rem ſignificet mobilem, & quantitatem, verum etiam rem immobilem, neque ſolùm ſpecies & corpora, ſed etiam jura, & univerſitatem *Joh. Goëdd. ad l. 5. de Verb. Sign.*

Dixi ſecundò: ſciens prudensque. ratio eſt, quia ignoratio juſta & probabilis nemini debet damnum adferre *§. item ſi 10. Inſtit. de mand. §. 1. In princ. Inſt. de vi bon. rapt.* Ex quo infertur: non calumniari eum, cujus juſtus intervenerit error. *l. 1. §. 3. ff. ad SCtum Turp. c. notandum. 8. cauſſa. 2. quæſt 3* puta quod exiſtimaverit, ſe bona inſtantia uti & ad contradicendum valida. *§. 1. Inſt. de pœn. tem. litig.* ſunt enim contraria, verè & calumnioſè accuſare; qui per errorem accuſat, neque verè accuſat, quia errat: neque calumnioſè, quia fallendi animus ei deeſt *Gothofr. ad l. 1. §. 3 lit. q. ff. de SCto Turpil.*

Dixi tertiò: fraudem faceret. quæ vox denotat princeps requiſitum calumniæ, videlicet dolum; cum non protinus calumniari dicendus ſit, qui non probat, quod intendit; ſed inquiſitioni locus eſt, & arbitrari Judex debet, qua mente ductus ad accuſationem proceſſerit: Sunt verba *d. l. 1 §. 3.* Etenim in delicto voluntas attenditur. *argt. l. 20. C. ad l. Jul. de adult.* diſtingvuntque maleficia animus & propoſitum delinquentis. *text. in l. 53. in pr ff. de furt.* Unde, ſi quis non animo & cauſſa calumniandi, ſed debiti nomine pecuniam accepit, vel animo tranſigendi; teneri hoc judicio nequit. *z. Manz. ad §. quadrupli. Inſt. de action.* idemque eſt, ſi juſto dolore potius, quam calu-

mniandi

mniandi animo ad accuſandum videatur progreſſus, ut ſunt parentes liberique, qui ſuorum perſequuntur injuriam. *l. in SCtum 15. § 2. ff. de SCto Turp. l. 2. & l. 4 C. de calumn. l. 2 C. de abolit. l. fin. ff de pub. Jud. Weſembec. ad tit. de SCto Turpil. n. 3.* Similiter, ſi mater filii necem vindicet, *l. 2. C. h. t.* filius necem proſequatur patris. *d. l. 4. C. h. t.* Sed & extraneus heres, qui ſuſpicionem, quam de morte ſua habuiſſe defunctus cavit, exequitur, hoc nomine à calumniâ excuſatus eſt, etiamſi non probaverit crimen, cùm inter voluntariam accuſationem & officii neceſſitatem heredis multùm interſit *l. 2. in f. C. eod.* eadem ratione officii neceſſitas tutorem, curatorem, & fiſcum, & obſequii ratio & vinculi & pietatis neceſſitudo proximiores à dolo excuſant, uti *Dd. ad d. l. 2.* Si verò evidenter calumniatum deprehenderit Judex, legitimam ei irrogat pœnam: Id quod pronunciando declarat; namque ita pronuncians, Non probaſti; pepercit: dicens verò, calumniatus es: condemnavit. Et licet poenam tacuerit, tamen adverſùs eum legis exercebitur poteſtas *l. 1. §. 3. ff. ad SCtum Turp.* Hinc eſt, quod ex præſumpta calumnia damnari neminem fas ſit, ſed conſtare debeat de doloſâ & fraudulenta accuſatoris mente; & ſi veriſimilibus indiciis uſus fuerit in accuſatione, quantumvis probatione defecerit, calumniæ effugit poenam, nec detrimentum exiſtimationis patitur ullum *per l. 3. C. h. t.*

Dixi quartò: in judicio, quia ſi extra judicium pecuniam ipſi dederim, ne calumniam mihi inferret, i. e. ne me ſpoliaret, aut verberaret, habet locum actio quod metus cauſsâ. *Mynſ. ad §. 25. Inſtit de action. num. 37.* addidi: civili privato, criminali publico. Ita loquuntur Dd. nempe cum Judicium aliud civile ſit, aliud criminale; illius finis eſt pecuniæ conſecutio, hujus vindicta; diciturque civile privatum, quod ei ſoli competit, cujus intereſt, & cujus perſecutio non niſi læſo datur. *l. 8. § 6. ff. mand. l. 30. §. 1. ff. de leg. Corn. de fals.* Criminale publicum, cujus perſecutio cuivis ex populo datur, etiam non læſo, & qui nullum privatum intereſſe habet. *§. 1. Inſt de pub. Jud. vid. Corvini poſth. Pac. l. 2. def. 22. 23. 24 & 25. Caſp. Manz ad princ. Inſt. d. t.* propriè vocamus, quod de atroci crimine, cujus vindicta ad Rempub. pertinet, publicè conſtitutum eſt. *Ludvv. in comm. ſuper §. 1 Inſt d. t.* & quidem Jure Civili, cùm hodiè omnia Judicia criminalia publica videantur, & in omnibus ferè criminibus nunc per inquiſitionem proceditur, quæ nota eſt publicorum Judiciorum, *Ex Claro Vinn. ad §. 1 Inſt.*

de pub.

de pub. Jud. in illo, veluti actione pro ſocio, depoſiti, mandati, tutelæ directa non contraria *l. 1. verſ. qui pro ſocio, l. 6. §. mandati 5. ff. de his qui not. inf.* in hoc. v. c. expilatæ hereditatis, *l. 12. C. ex quib. cauſ. infam. irr.* ſepulcri violati. *l. 1. ff. de ſepulc. viol.* furti actione, injuriarum, vi bonorum raptorum *l. ult. de furt. l. ult. de injur. l. 7. de pub. jud. Schnobel. in diſput. Pand. 3. th.* 10. prout a. in diverſis actionibus apparet, diverſimodè etiam conſideratur calumniator deſcribiturque. In criminali actione dicitur falſa crimina ſcienter prudenterque intentare *l. 1. §. 1. ff. ad SCtum Turpil.* in civili verò, per mendacium & calumniam agere vel excipere ad negocium alicui malitioſè faciendum *t. t. C. de jur. propt. calum. Harprecht. tract. crim. tit. de injur. num. 87. & 88. cum al. ibid. alleg. vid. theſ. præced.*

Dixi quintò: vel agendo, vel accuſando, vel excipiendo, vel defendendo negotium faceret. ſcilicet uti adverſarium malitioſa lite divexaret. quæ verba perſpicua ſunt, nec explicationis indigent. Sequitur, vel non faceret. putà quando reus paciſcitur dato aliquo, & ſe mavult à calumniis redimere, quam improbis & falſis poſtulationibus trahi, vel ſi ab alio acceperit pecuniam, ut ne faceret negotium. *l. 7. ff. h. t.* nam non ſolùm qui pecuniam accipiunt, ut calumniam ſtruant innocentibus, hoc edicto tenentur, ſed etiam alii, qui pecuniam accipiunt, ne calumnientur. *zas. Giphan l. 4. diſput. 43. n. 21.* Et quocunque modò depectus quiſpiam ſit, h. e. turpiter pactus *l. 3. §. 2. eod.* ut calumnioſa abſtineret lite, calumnioſus eſſe dicetur, & tenebitur. *Weſemb. ad h. t. n. 3.* perindeque eſt, feceritne poſt pactionem alicui negotium, nec ne. *d. l. 3. §. 1.* id quod contra rationem juris videtur conſtitutum, cùm oporteat crimina aſſumto actu intelligi, & ſubſecuto demum eventu. *per l. fugitivus 225. ff. de V. S.* Sed ſubeſt aliqua ſpecialitatis ratio, & receditur à jure communi, ſicut in aliquibus obtinet. ex. gr. in crimine læſæ Majeſtatis *§. 3. Inſt. de pub. Jud. l. 5. C. ad l. Jul. Maj.* raptus *l. ſi quis 5. C. de epiſc. & Cler.* ſervi corrupti *l. 20. C. de furt. §. 8. Inſt. de oblig. quæ ex del.* nempè quia delicta hæc valde ſunt pernitioſa, & facilè trahuntur ad exempla, in quibus punitur affectus, & improbus conatus, licet eventus non ſequatur. *c. 4 extr. de bigam.* modò jam ad actum exteriorem perventum ſit, & affectus per ſigna demonſtratus. *Mynſing ad §. ſed etſi 8. Inſtit. de oblig. quæ ex del. n. 3. in f.* namque cogitationis poenam nemo facilè patitur. *vid. Caſp. Manz. §. 3. Inſt. de pub. Jud. n. 4. & 5. per l. 18. D. de pæn.*

Theſ. 4.

Theſ. IIII. Cauſſa efficiens calumniæ eſt commodum privatum, quod exinde calumniator expectat, quod vel in pecunia conſiſtit, vel in quocunque alio compendio, quod quis propter illud ſenſit. *d. l. 3. in pr. ff. h. t.* namque privata utilitas aliquem calumniosè in judicio negotium jubet faceſſere, quæ ad hoc, ut quis de calumnia ſuſpectus revera ſit, maximè neceſſaria eſt, *d. l. 3.* Et quamvis honeſtè pecunia, ne patiatur calumniam innocens, detur, tamen turpiter accipitur; ipſe enim ultrò debebat continere manus, cohibere mentem, conſilium, animum, ut abſtineret ab hujusmodi calumniis: nam, quod accipit pecuniam, ne peccet, omnium verbero maximus eſt, & raptor, & fur manifeſtus, innocentes per fraudem & calumniam expilans. *vid. Hub. Giphan. l. 4. diſp. Jur. Civ. 43. th.* 13. 14 turpiterque facit, qui pro eo pecuniam accipit, quod facere omnibus modis tenetur. *Gothofred. ad l. 4. & l. fin. C. de condict. ob turp. cauſ. Oſterman. in ratian. tit. de action. §. 25. in f.* Undè gratis debemus benefacere, non propter pecuniam. Sic intellige verba definitionis, faceret, vel non faceret. hinc ſumenda explicatio. *l. & generaliter. 3. §. hoc edicto 2. ff. de calumn.*

Theſ. V. Objectum ſive materia circa quam verſatur calumnia, ſunt in genere omnes cauſſæ, quæ deducuntur in Judicium, & in quibus calumniosè vexari aliquis poteſt, ſive cauſſa ſit civilis privata, ſive criminalis publica. *vid. th. 3. princ. ib. dicend.* 2. nec diſtinguitur, utrùm cauſſæ illæ magni ſint momenti, an vero exiguæ vel modicæ, niſi quod in his mitior calumnianti irrogetur pœna, & extra ordinem puniatur officio Judicis, pro qualitate admiſſi, ſine periculo infamiæ *l. 5. C. h. t. l. 3. ff. ad SCtum. Turpil.* in illis graviori poenâ adficitur, quippe major ejus eſt in gravioribus criminibus culpa. neq; intereſt in cauſſis primæ inſtantiæ, an in ſecunda inſtantia, nempe cauſsâ appellationis calumnia fuerit facta. namque in ſimilibus eadem ratio eſt; maximè cùm in his cauſſis omnibus juſiurandum de calumnia præſtandum veniat; ubicunque ergò de calumnia juratur, ibi calumniam metui oportet, atqui non minus in cauſſa appellationis, quàm in cauſſis primæ inſtantiæ de calumnia juratur, cùm ſæpè etiam appellatio temerè & injuſtè fieri poſſit. *l. qui bona fide. 13. §. ſi quis ſtipulaturus. 12 ff. de damn. inf. Rosbach. in prax. civ. tit. de juram. calum. 50. n. 7. in f. Ayrer in proceſſ. Jur. hiſtor. part. 1. cap. 11. obſerv. 2. n. 18. verſ. decimò ampliatur.* Ergò. Huic objiciunt alii *novell. 49. c. ult. ibique*

B Gloſſ.

Gloſ. in verb. neqaaquam. & auth. hoc ſacramentum. inde deſumtam, *C. de jurejur. propt. cal.* exiſtimantes, in cauſſa appellationis ſuper calumnia jurandum non eſſe, propterea quod juramentum calumniæ in una & eadem cauſſa, ad totam cauſſam præſtari non niſi ſemel debeat, & cauſſa appellationis una ſit & eadem cum cauſſa principali. *l. unic. C ne liceat in una eadq; cauſ. ter prov. l. 4. C. de temper. & reparat. appellat. ſeu conſ. Can. ſi autem 9. verſ. ſi quis in quacunque lite. cauſſa 2. quæſt. 6.* ſed quàm male, patebit noſtra ex reſponſione; regerimus ſcilicet, cauſam principalem cum cauſa appellationis eandem quidem eſſe, putà quoad merita cauſſæ, diverſam verò ſeparatamque, quatenus ſunt diverſa & ſeparata judicia; quippe aliud eſt primæ, aliud ſecundæ Inſtantiæ Judicium, ut obique alii ſunt Judices, & alia quoque in pronunciando ſervatur ratio. *can. Oſius. 7. caus. 6. quæſt. 4 can. ſi quis epiſcopus. 36. cauſ. 2. quæſt. 6.*

Theſ. VI. Requiſita hujus calumniæ ſunt. 1. ut calumniatus acceperit reapſe pecuniam, aut aliud quid compendii pro pecunia. *per l. 1. §. 4. ff. de calumniat.* 2. ut fecerit hoc ſciens prudensque, 3 ut fraudulento animo; hinc propter ſolam turpem voluntatem incidit aliquis in poenam calumniantium, qui accepit pecuniam, uti negotium faceret, licet reipſa nondum fecit; ſcilicet ſi hæc voluntas externis quibusdam indiciis ſit patefacta. g. e. qui venenum emit, ut patri daret, ſed dare non potuit, parricida eſt, ex *l. 1. in ſ. ff. de l. Pompei. de parric* & quando deventum eſt ad actum maleficio proximum, quando proceſſum ad actum aliquem ordinatum ad ipſum factum, etiam exteriorem; nam ſolus tractatus h. e. cogitatio & intentio, ne quidem in delictis atrociſſimis punitur.

Theſ. VII. Finis eſt, ut vel agendo, vel accuſando, vel excipiendo, vel defendendo negotium alteri fiat, vel non fiat. *l. 1. in princ. ff. de calumniat.* & conſequenter innocens ſub ſpecie alicujus criminis malitioſa divexetur lite. *l. 8. ff eod.* & licet eventus hic non ſecutus ſit, tamen ſola ſpectatur voluntas, & ſufficit animum habuiſſe & intentionem faciendi, quantumvis poſtea non perducta ad effectum fuerit calumnia. qua de re *vide theſin. præced. 6. & ſuper. 3. dicend. 5. & Caſp. Manz. ad §. 25. Inſtitut. de action. num. 12. Mynſing. eod. §. n. 29. & 30.*

Theſ. VIII. Effectus calumniæ eſt obligatio. Scilicet expediti juris eſt, obligationem quovis ex delicto naſci. Unde nemo mirabitur,

rabitur, calumniatores quoque obligari ad certam poenam; quippe cùm lex univerſos obliget, vel ad obedientiam, vel ad poenam. nec obſtat, quod conſenſus delinquentis quoad poenam nullus dari poſſit; quia conſentire etiam putatur, qui vel ſcit, vel etiam ſcire debet, quod futurum eſt *argt. l. ſi voluntate.* 8. C. *de reſcindend. vendit.* Itaq;, licet præcipua intentio delinquentis fuerit, malefacere ſaltim, non vero malè recipere; attamen cogitavit, conſenſitque, vel cogitaſſe tantum & conſenſiſſe præſumitur; ut ſi res malè atque ſecus, quàm opinatus erat, ceſſerit, puniretur. Hinc geminam obligationem concurrere in delictis, unam reſpectu legum delicta vetantium, alteram intuitu delicti ipſius.

Theſ. IX. Ex hac obligatione naſcitur actio calumniæ, quæ proponenda venit hoc modo: Actor coram Judice comparet, & dicit cum Reo nihil ſibi unquam negotii fuiſſe: Reum verò 20. aureos accepiſſe, ut ſibi Actori litem moveret, ſciviſſe vero, nihil ſe juris habuiſſe, ex quo Actori judicium dictare poſſit; nihilominus tamen à Reo apud talem Judicem Actorem ſeſquiannum vexatum; petere itaque ſe, Judicis ſententia pronunciari, Reum dictam pecuniam calumniose, & contra juris prohibitionem accepiſſe, ipſumque condemnari, ut actori quadruplum ejus i. e. 80. aureos perſolvat. *Oldend. claſſ. 1. act. 10. Mynſing. ad* §. *25. Inſtitut de act. in fin.* Datur ei, propter quem datum eſt, ut calumnia ei fieret. *l. 3.* §. *illud. 3. ff. h. t.* adverſus eum, qui ad hoc locat operam ſuam pro pecunia, aut alio quovis lucro, ut negotium alteri faciat. Deinde etiam illi conceditur, qui dedit, ne fieret, & cujus nomine & mandatu datum. *l. 7. eod. Mynſing. d. l. n. 42 & 44.* Datur contra heredem, in id, quod ad eum pervenit. Nam eſt conſtitutum, turpia lucra ab heredibus quoque extorqueri, licet crimina morte delinquentium extinguantur. *l. ult. ff. ad l. Jul. Maj. l. 5. ff. h. t.* quia & Publicani in factum actione ex hoc edicto tenentur, nempe ſi turpiter verſentur, & in teloniis concutiant. *l. 7.* §. *2. eod.* Heredi non competit; quia ſufficere ei debet, quod pecuniam à defuncto datam poteſt condictione ob turpem cauſſam repetere *l. 4. ff. eod.*

Theſ. X. Cauſſa hujus actionis delictum calumniæ eſt; probare autem debet Actor, reum accepiſſe pecuniam, vel juſſiſſe dari alii, ut negotium faceret; dein, quod calumniosè acceperit, & dolo malo, vexandi adverſarium, licet ſecutus nondum ſit exitus, vel ca-

lumnia. Et quoniam difficulter oſtendi dolus poteſt, hinc conjecturis uti, & judiciis licitum eſt. *l. cum hi.* 8. §. *ſed & perſonarum.* 11. *ff. de tranſact.* Talia ſunt, inquit Mynſinger, ſi cauſſa, ob quam denuò agit, inter calumniantem fuerit jam ante & adverſarium compoſita & ſopita; ſi nihil probaverit, ſi abs lite cœpta in criminalibus deſtiterit, & id genus alia. *l. 1. C. de advoc. diverſ. Judic l. 3. in pr. verſ. ideoque Divus. ff. de teſtib.*

Theſ. XI. Poenæ, ad quas calumniatores obligantur, diverſæ admodum ſunt; aliæ de jure veteri, aliæ jure novo introductæ. Olim lex erat Remmia, vel ut alii legunt, Memmia, cujus *Cic.* in Roſciana & Cecinniana mentionem facit, item *Val. M. lib. 3. c. 7.* quæ animadvertebat in calumniatorem ſatis acriter; dum fronti jubebat literam K. vel C. inuri: quæ literæ Calumniatorem deſignare poterant, ut pote initiales hujus vocis. *l. 1. §. calumniatoribus. 2. ff. ad SCtum Turpil. Gothofred. in not. ib. vid. l. calvitur. 233. ff. de V. S. & ibi Goedd. Alciat.* id quod colligitur ex *l. 13. ff. de teſtib.* ubi viro integro non inſcriptæ frontis dicitur habenda fides. vid. iterum *Gothofred. ad §. hunc.* Poſtea prohibuit Conſtantinus maculari faciem, tanquam ad ſimilitudinem pulcritudinis cæleſtis figuratam. *l. ſi quis in metallum. 17. C. de poen.* fuit & olim pecuniaria poena, ſicut patet ex *§. 1. Inſtitut. de poen. tem. litig.* quæ in civilibus tantum obtinuit, unà cum infamia *Peretz. prælect. in lib. 9. Cod. h. t.* In publicis vero Judiciis calumniantes ſimilitudo ſupplicii depoſcit ad vindictam. *l. fin. C. de accuſat. & inſcript.* ſeu poena talionis, cui ſubjicitur calumniator, & ad quam initio accuſationis certis ſolennibus olim ſe inſcribebat accuſator; ut conſtat ex *l. 7. C. h. t.* Quæ inſcriptio dudum ab uſu receſſit; ne metu talionis abſterreatur accuſator. at ne impunitam fore noverint licentiam mentiendi, *d. l. ult. C. de accuſat. & inſcript. l. ult. C. h. t.* omnes & ſingulos comitatur infamia. *l. 1. verſ. qui in judicio. ff. de his qui not. inf.* Tenentur etiam calumniatores lege Julia repetundarum *l. 1. §. 1. ff. h. t. l. lex Julia 7. ff. ad. l. Jul. repet.* judicio concuſſionis. *l. 2. ff. de concuſſ. de falſis. l. 1. §. 1. ff. d. l. Cornel. de fals.* & ſic variè pro modo & varietate delicti plectuntur, addita ſemper per Prætoris edictum infamiæ maculâ, cùm in judicio publico calumniæ prævaricationiſve cauſſa quid feciſſe judicati fuerint. *d. l. 1. ff. de his qui not. infam. l. 4. ff. de prævaricat. Hoſtiens. n. 11. h. t.* notanter dico: ſi judicati ſint; namque ita demum notatur calumniator, ſi fuerit calumniæ cauſſa damnatus. *per l. 4. §. 4.*

ff. de

ff. de his qui not. inf. vid. ſup. th. 3. dic. 3. Et his quidem nullius juris color veluti derivata excuſatione proficit, non publica quidem abolitio, non privata, non ſpecialis indulgentia, nec beneficium eos quidem generale ſubducit, quemadmodum *Imppp. Gratian. Valent. & Theodoſ. in l. 9. C. h. t.* Calumnia autem eo tempore coërceri ſolet, quo de cauſa principali præſente accuſatore judicatur, & quidem in eodem judicio, ſine nova inſtantia; Igitur, niſi tempore ſententiæ conqueſtus ſit de calumnia accuſatus, poſtquam de cauſſa jam judicatum eſt, fruſtra agit, & contra conſvetudinem & juris rationem puniri accuſatoris calumniam deſiderat. *text. in l. 1. C. h. t.* Adde *Haerſolt. in adverſar. action. p. 1. a. 19. n. 20.*

Theſ. XII. Competit autem hæc actio in quadruplum, intra annum, idque exemplo actionis vi bonorum raptorum. ratio, quia ut ſupra monui *th. 4.* ſpecies quædam rapinæ eſt, & furti manifeſti, per fraudem & calumniam innocentes expilare. *l. 5. ff. h. t.* Weſemb. *ib.* intra annum dico, quoniam prætoria pœnalis eſt, cujusmodi actiones intra annum tantum dantur. *pr. Inſt. de perpet. & tempor. act.* poſt annum in ſimplum; quod genus, etiamſi prætorium, tamen perpetuò competit. *Manz. ad §. quadrupli 25. Inſtit. de action.* Finitur morte: quia mors omnia ſolvit, *Novell. 22. c. 20. pr. ibiq. Gothofred.* ſolvet etiam hanc actionem calumniæ, & quidem tàm illius qui calumniam paſſus eſt, quàm ipſius calumniatoris antè litem conteſtatam, quippe cùm calumnia ante probari nondum potuit; poſt litem verò conteſtatam, morte ejus, qui per calumniam vexatus eſt, non aboletur; namque intereſt Reipub. ne delicta maneant impunita. *per vulg. l. ita vulneratus 51. §. 2. verſ. quod ſi. ff. ad l. Aquil.*

Theſ. XIII. Differt Calumniator à Prævaricatore, quod hic ex utraque parte conſtitit, perdita ſua cauſa *l. 4. §. pen. verſ. prævaricator. ff. de his qui not. infam.* ille ſaltim ex alterutra; quaſi varicator, quia cauſſam ſuam adverſario donat, & ex parte actoris in partem rei concedit, dictus à variando. *text. in l. 212. ff. de V. S.* quia vera crimina abſcondit, colluditque cum reo, & translatitio munere accuſandi fungitur; eò quod proprias quidem probationes diſſimulet, falſas vero accuſationes admittat. Weſemb. *in paratitt. de prævaricat. n. 5.* metaphorâ à vocula varices deſumta; de quibus ita Alciatus: noxiæ venulæ ſunt in cruribus, quæ propter atram bilem inſurgunt, quibus qui laborant, rectè ire nequeunt. Sic & hi, cùm ex parte veri accu-

 ſatoris

ſatoris in partes defenſoris deflectunt; quod faciunt, cùm falſas exceptiones admittunt, & juſtitiam cauſſæ ſuæ deſerunt, non rectè ire dicuntur. Differt quoque à Tergiverſatore, qui in univerſum ab actione deſiſtit, antequam reum peregit. *l.* 1. §. 1. *ff. ad SCtum Turpil.* ſubaudi, citra abolitionem *l.* 2. *C. ut intra certum tempus.* quippe nemo tergiverſari creditur, cùm hæc à Principe impetratur; namque pœnam nullam meretur, quod fit auctore magiſtratu. *l.* 7. §. 4. *ff. de Juriſdict. l.* 4. *pr. ff. de aqu. & aqu. pluv.* videtur autem deſtitiſſe, ſi intra præfinitum accuſationis à Præſide tempus reum ſuum non peregit. *l.* 6. §. 2. *ff. ad SCtum Turpil.* quod in criminalibus biennium erat. *per l.* 13. *C. de Judic.* metaphora ex voce tergum derivatur; & propriè illos appellamus, qui terga vertentes adhuc tamen pugnant, nec ſeſe victos fateri volunt.

Theſ. XIIII. Opportunè & commodè huc refertur quæſtio, an & qualiter ſine metu calumniæ deſiſtere quis ab actione poſſit? Equidem, qui accuſare vult, dato fidejuſſore cavere debet, ſe peracturum crimen, nec deſtiturum. Et certum eſt, dignum eſſe pœna eum, qui ad judicium provocavit, & cœptum deſerit per contumaciam. Unde, cùm ſit in arbitrio actoris, accuſationem ſuam inſtituere, *t. t. C. ut nem. acc. vel agere cog.* ſi ante conteſtatam litem copiam ſui non fecerit admonitus, Reo præſenti abſolutio conceditur, litisque & ſumptus itineris reddere abſens tenetur, prætereaque extra ordinem æſtimatione Judicis punitur. *per l.* 3. *C. de his qui accuſ. non poſſ. novell.* 112. *cap.* 3. idque propter nimiam temeritatem, & quia re indiſcuſſa feſtinavit accuſare; neque inſtaurare amplius accuſationem omiſſam poterit, nec ſemel deſertam repetere ſuper eodem crimine. *l.* 6. *C. d. t.* non quod obſtet exceptio rei judicatæ, cùm res inter alios acta aliis non præjudicet. *t. t. C. inter alios acta vel jud. al. non noc.* ſed quod indignum ſit, queri ſæpius ſuper eodem crimine. Planè indubitati juris eſt, poſſe ſine calumniæ præſumptione actionem quoque deſeri, nempe ſi id fiat ex neceſſitate officii *l.* 2. *C. de his qui accuſ. non poſſ.* vel juſto errore, vel iracundiæ calore, atq; abolitio obtenta à Principe ſit, vel denique ſimplicitatis ratione *l.* 13. §. 1 *ff. ad SCtum Turpil. l. fin. C. eod.*

Theſ. XV. Referri huc poteſt elegans dubitatio, quam ventilat Harprecht in tract. ſuo criminali, ad tit. de injur. an ſcilicet criminis aliquem accuſans in judicio, & non probans, actionem injuriarum

furiarum effugiat, ſi affirmat & doceat, ex communi famâ ſe percepiſſe, quod accuſatus crimen deſignaverit? Equidem ſatis bellè Imppp. *in l ult.* C *de probat.* ſciant, inquiunt, cuncti accuſatores, eam ſe rem deferre in publicam notionem debere, quæ munita ſit idoneis teſtibus, vel inſtructa apertiſſimis documentis, vel indiciis ad probationem indubitatis & luce clarioribus expedita. Quibus niſi inſtructi ſint, dolo præſumuntur accuſaſſe, & animo injuriandi, ſicque legis ſeveritas adverſum illos exercebitur. *c. 2. ext: de calumniat:* Sane, quod famam attinet, illa civilibus in cauſſis multum attenditur, imò, ſi teſtis acceſſerit, plenæ, ſi nullus, ſemiplenæ probationis vim habens; puta in factis antiquiſſimis, ubi alia probatio haberi nequeat; ſecundum communem Dd. opinionem; ſecus in criminalibus, in quibus vanæ voces populi non ſunt attendendæ, quemadmodum tradunt *Impp: in l. 12. §. 1. C. de pœn:* propterea quod fama nunquam perducatur ad liquidum, omniaque illa tradente. majora vero ſint *Q. Curt: 9. hiſt. 2.* Unde nec ſemiplenè ad torturam probat, niſi alia adjuncta indicia eaque ſufficientia habeat. Plerumque tamen à dolo excuſare ſolet, tùm quia diffundi citius tota Regione poſſit, tùm quia viritim ſine auctore percrebeſcere. hinc poëta:

Fama malum gravius, quo non velocius ullum
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.

Id vero non procedit hoc in caſu, maximè ſi validioribus argumentis & idoneis conjecturis probari dolus poſſit; nec fama tanti momenti eſt, ut certam doli præſumptionem valeat elidere. Sicut ex Maſcardo refert *Harprechtus d. l.* Namque præſumitur verè dolus accuſantis, quod non ſatis objectum crimen demonſtraverit, neque uſus iſtiusmodi probationibus, quales Impp. in antea allegata lege requirunt. quotiens enim de vita hominis agitur, diligentiùs agendum eſt. *l. addictos 29.* C. *de appellat:* quandoquidem,

Nulla unquam de morte hominis cunctatio ſera eſt.

Ubi namque majus periculum, ibi cautius quoque procedendum. *text: in. c. ubi periculum. de elect: in 6.* quibus adde, quod ſæpius aliqua de re emanat fama, ſola ſuſpicione, & absque probabili cauſſa contra veritatem non raro ſpargitur. *l. fin: ff. de hered: inſtit. l 28. de inoff teſt. l. 11. §. 11. ff. ad l. Jul: de Adult:* Igitur cum illo & aliis negative concludo.

Tantum de hac materia; quam fuſius pertractare animus qui-

dem erat, at contra nixa eſt manifeſtiſſima tenuitas, quaſi quodam obice ſalubriter deſtinata cohibens. Hocque eo magis, cum hodiè hoc Edictum & Actio non ſit in uſu, ſed ſi quæ talis Calumnia occurrat, intereſſe peti & pœna arbitraria infligi poteſt. Adde *Menoch: 2. de arbit: jud: quaſt. caſ. 322. & 360. Struv. Exerc. 7. lib: 3. t. 6. th. 60. in fin.*

Theſ. XVI. Adfine huic materiæ eſt Juramentum calumniæ, de quo operæ pretium arbitror breviſſimè quædam libare, & coronidis loco adjungere. Equidem certi juris eſt, quod jurare liceat, primò cum Dei gloria agitur, veluti in religionis cauſſa & veræ doctrinæ, 2. privatæ vel pub caritatis gratiâ, ſic inter Regna & Reſpub. 3. in veritate 4. in Juſtitia, 5. in Judiciis imponente magiſtratu 6. cùm omnis humana probatio ceſſat, etſi quæ ſimilia. Uti omnes omninò Ethici docent.

Theſ. XVII. Eſt vero Juramentum, ſive Jusjurandum, ſive ſacramentum, inter quæ nulla eſt differentia. *Beuſt: in tr. de jur. jur. p. m. 17. n. 29.* in genere invocatio Dei, qua petimus, ut ſit teſtis noſtræ aſſeverationis, & puniat fallentes. *poſt Cic. Manz: in comm: Inſtit: §. 11. de action: n. 2. Caſp: Bartholin: in epit: philos. mor.* Cui conſonat definitio Dn. *Schnobelii*: Jusjurandum eſt religioſa intentionis noſtræ aſſeveratio ſub obteſtatione Numinis divini in teſtimonium veritatis & vindictam perjurii. *diſp: 8. ad l. 12. & 13. Pand:* duas continet partes, invocationem ſcilicet pro veritate, & imprecationem ſive vindictæ divinæ petitionem, ſi falſa ſit aſſertio. Ex quo patet, per ſolius Dei nomen jurandum eſſe. *Exod: 23. 13. Deut. 6. 4. Matth: 5. 34. 35.* non autem per Ethnicorum Divos commentitios, per Sanctos, aut per Creaturas, per Solem, per terram & alios reprobatos exercrationis modos, qualiter olim juratum eſt, uti conſtat ex *Virgil: 12. Æn:*

Eſto nunc Sol teſtis & hæc mihi terra precanti,
Et pater omnipotens, & tu Saturnia Iuno.

ne per hujusmodi juramentum transferatur ad creaturam honorificentia creatoris. *text: in c. etſi Chriſtus. X. de jurejur.* illud namque idololatriæ eſt crimen, & acerrimè objurgandum. *c. conſiderata, c. clericum. 22. quæſt: 1.* Vide.

Theſ. XVIII. Ratio Juramenti manifeſta eſt, inquit Oldend. quum nullum ſit præſentius teſtimonium, quàm divini Numinis, fit, ut tùm jurare dicamur, cùm Deum invocamus teſtem, credendum

eſt

eſt enim homines, qui aliquid frontis habent, divini nominis teſtimonium non falsò invocaturos.

Theſ. XIX. Genera juramentorum tot ſunt, quot ſunt ea, de quibus juratur. Ut; veritatis, vel credulitatis, malitiæ, teſtimonii, purgationis. Item obligatorium, confirmatorium, probatorium, ſuppletorium, deciſorium, liberatorium; *Arn. Corv. poſth Pac. l 3. n. 15.* Nobis pro inſtituti ratione ſufficiat, aliis miſſis, de calumniæ & malitiæ juramento agere.

Theſ. XX. Juramentum calumniæ religioſa litigatorum aſſeveratio eſt, qua uterque juratò promittit, ſe nihil calumniæ cauſſa vel agere vel reſpondere, ſed juris ſui opinione & fiducia fretum. *Arnold de Reyger. diſput. 5. proceſ judic. th. 6.* definitur à *Manz. comm. Inſt. de pœn. tem. litig.* quod ſit juramentum credulitatis, quod litigantes præſtant, de conſcientia & bonitate cauſſæ, quam habere opinantur. German. Der Eyd für geſchrde / h. e. daß einer den andern nicht geſchren will / *Ordinat. Cameral. part. 1, tit. 61.*

Theſ. XXI. Juramentum calumniæ duplex eſt, alterum univerſale ſive generale, alterum ſpeciale vel particulare. Univerſale erat, quod ab initio litis conteſtatæ præſtabatur ſuper tota cauſſa tam ab Actore quam Reo. *Beuſt. de jurejur. p. m. 52.* quod propterea generale appellatur, quoniam hoc ad cauſſam totam & ad omnes actus Judicii refertur. *Rosbach. tr. civ. tit. 50 n 3.* Speciale, quod non in totâ cauſſâ, ſed in quavis Judicii parte, ſive ſingulis actibus in Judicio occurrentibus ſive ab initio ſive in medio, ſive in fine judicii ab Actore & Reo præſtabatur. Quotiens enim aliquis fraudem vel calumniam putabat ſubeſſe, totiens ab adverſario, ut prius de calumniâ juraret, exigere poterat. *per l. jusjurandum 34. §. qui jusjurandum 4. ff. de jurejur.* Hodiè de jure Juſtinianeo ſufficit præſtari generale calumniæ juramentum, quo præſtito non cogitur adverſarius in ſingulis actibus Judicii ſupervenientibus denuò de calumnia jurare; ratio, ut juramentorum ac perjuriorum reſtringatur materia, nec ſæpius ſuper eodem juretur. Unde unum duntaxat juramentum agnoſcimus, quod partes regulariter principio litis conteſtatæ, & quidem gene-

§. 1. *Inſtit. de pœn. tem. litig.* & ejusdem ex conſtitutione evincitur, quæ extat in *l. 2. C. de jurej. propt. cal.* Jure enim civili, ut calumniis & malitiis hominum obviari poſſit, ſumma cum ratione ac publicæ utilitatis gratia introductum eſt, imò etiam, ut timore Juramenti contentioſa litigantium inſtantia compeſcatur. *l. 1. ubi Gothofr. C. d. t. l. 2. §. ſed quia. 4. eod.* Cauſſa propinqua, ipſæ ſunt perſonæ de calumnia jurantes. Et regulariter omnes litigantes jurant, qui Judicio experiuntur, ſive agendo ſive excipiendo, idque vel ſuo nomine faciunt, vel alieno. R. A. *1654. §. 47.* Olim Judices quoque in ſingulas cauſſas præſtare ſacramentum cogebantur, per *l. rem non novam. 14. C. de Judic.* hodiè res ſe aliter habet, & ſufficit ſemel eos in primordio officii ſui juraſſe. *auth. hodiè. C. d. t.* Ex dicto Jur. Civ. debet in propriâ perſona præſtari, vel in illa provincia, ubi quis degit, ſub actorum teſtificatione. *l. 12. § 4. C de reb. cred* ſicut & in cauſſis appellationum, ubi privilegia juramentum calumniæ requirunt ab appellante (exceptis illuſtribus) illud in perſonâ coram judice à quo præſtari debet §. auch zum ſechſten. 117. vel etiam ad quem §. 118. Ex Jure Canonico à procuratore in alterius animam præſtari poteſt. *c. 2. de juram. calumn. in Sexto*, cui conſonat. O. C. *p. 1. t. 65. & d. §. 4.* R. A. 1654. Juramentum calumniæ ex Jure Civili non poteſt omitti, & omiſſum reddit judicium nullum. *L. 1. C. h. t.* ſecus de jure Canonico *c. 1. de Juram. calum. in S.* ex hodierna conſvetudine præſtatur ad petitionem Judicis, vel partis *d* §. 43 R. A. 1654.

Theſ. XXIII. Defertur hoc Jusjurandum tàm Actori, quàm Reo, ut perſonis principalibus *l. 2. §. ſed quia 4. C. de jurej. propt. calum. auth. principales ibid.* ſive præſentes ſint, ſive abſentes; excepto, ſi perſona fuerit egregia, vel adverſa valetudine impedita, quo caſu juramentum in domo litigatoris fieri poteſt, altera parte, vel procuratore præſente *l. pen §. 4. & 5. C. de reb. credit.*, veluti Doctor, perſona valetudinaria, Aſſeſſores Judic. Cam. Imp. Auditores Rot. Rom. ratio eſt privilegium horum, *per l. 15. ff. de Jurejur. vid. Benſt. in l. ad perſonas. 15. de jureiur. p. m. 310. n. 1. 25. & 26.* occuritque in omnibus omninò cauſſis, de quibus in Judicio quæritur, & in quas cadere aliquâ calumniæ ſuſpicio poteſt. *per l. 1. in princ. C. de jurejur propt. calum;* niſi ob ſingularem rationem ſint exceptæ, veluti Regum & Principum, aliorumq; ſummam ac regalem dignitatem obtinentium, cauſſæ quas cum liberis ſuis & libertis agunt Parentes Patronive, cauſſæ

criminales

criminales, & ſi quæ ſimiles. Adde R. A. 1654. §. 43. ibi Jedoch der Churfürſten und Ständen verpflichte wurckliche Räthe/ſo viel ihrer Herren Rechtfertigungs Sachen betrifft/ zu excipiren.

Theſ. XXIIII. Modus jurandi ſuper calumnia eſt: 1. ut juretur jeiuno ſtomacho, per c. honeſtum. 16. cauſſa 22. qu. 5. 2. viva voce, 3. aſſumptione divini Numinis, 4. ut mares erectis primis duobus digitis, fœminæ adpoſitâ ad ſiniſtrum pectus dexterâ, 5. coram Judice ubi lis conteſtata eſt, auth. principales, in pr. C. de jurejur. propt. calum. vel, ſi ad eum pervenire nequeant, coram Officialibus, d. authent. §. 2. & 3. 6. præſente adverſario. per d. auth. §. 2. verb. cum adverſa parte. l. 2. §. fin. autem 3. C. d. t. 7. in loco publico. Et quidem, quantum ad Actorem attinet, jurare debet, ſe non calumniandi animo litem movere, & quod exiſtimet ſeſe juſtam cauſſam fovere. Reus verò, quod putet, ſe bona inſtantia uti, & rectè contradicere l. 2. verſ. & actor quidem. C. de jurejur. propt. calum. dand. Mynſing. ad §. 2. Inſtit. de pœn. tem. litig. Inſuper uterque jurat, quod à Judice interrogatus dicturus ſit veritatem, quod nec dederit, nec daturus ſit, nec promiſerit, nec promiſſurus aliquid, ut ſententia pro ſe feratur, niſi illis perſonis, quibus iura non vetant dare, veluti Procuratori, Notario, Advocato. novell. conſtitut. 124. in pr. auth. principales. C. de jurej. propt. cal. Joh. Emeric. à Rosbach. prax. civ. tit. 50. num. 11. quod nulla probatione vel allegatione falſa velit uti, nec dilationem gratiâ litis differendæ petiturus ſit. l. 2. in princ. C. d. t. quæ capita his circumferuntur paſſim verſiculis à Juſto Vulteio fuſis:

Juro, meam litem mihi fultam jure videri,
Nec celaturum, ſi qua rogatus ero.
Nec promiſſurum, neque cauſſæ falſa levandæ
Dicere, nec litem ducere velle meam.

Coincidunt cum illis, quos Dd. vulgò allegant: Hoſt. in ſumma. in fine h. t.

Illud juretur, quod lis ſibi juſta videtur,
Et ſi quæretur, verum non inficietur,
Nil promittetur, nec falſa probatio detur,

ten/ den daß ihr ein gerechte und auffrichtige Sache habet / zum andern daß ihr keinen unnothurfftigen gefehrlichen auffſchueb und verzug/ die Sachen damit auffzuhalten/ſuchen noch begehren wöllet. Zum vierdten / daß ihr euch in dieſer Sachen keiner falſchen zeugnuß noch beweiſung gebrauchen wollet / zum fünfften und letzten/daß ihr niemand anders den denjehnigen/ ſo daß Rechte zuläſſet / dieſer Sachen halber nichtes gegeben / noch verheiſſen habt / auch forthin nichtes verheiſſen noch geben wollet / damit ihr die urtheyll erhalten möget ; alles getrewlich und ohn gefährde. Formulas Juramentorum Calumniæ & malitiæ *in Conſtitut: Megapol: uſitatas vid.* in der Land und Hoffger. Ordnung *p. 1. t. 24. & 25. & Roſt.* gerichts Ordnung *p. 1. t. 19. p. m.* 63. R. A. *de anno* 1654. §. über dieſes. 43. *ibi.* daß Juramentum calumniæ dahin zu erſtaten ſchüldig ſeyn/das ſie nemblich eine gerechte Sache zu haben glauben/was ſie vorbringen und begehren/ nicht auß gefehrde oder böſer meinung/ noch zu auffſchub und verlengerung der ſachen ; Sondern allein zur notturfft thun/die Warheit nicht verhalten/uff des gegentheilß vorbringen oder erzehlung der Geſchicht in allen ſeinen umbſtenden ohne gefehrde antworten/und ſo bald ſie auß denen beweißthumen/ oder ſonſten in progreſſu der Sachen befinden werden/ das ſie eine unrechte Sache hetten / davon abſtehen und ſich deren gentzlich entſchlagen wollen. Et hæc eſt nova formula hujus juramenti concepta.

Theſ. XXVI. Cum hoc juramento adfinitatem habet Juramentum malitiæ, eſtque, quod, quando aliquid malitiosè propoſitum præſumitur ; præſtatur tàm ante quàm poſt litem conteſtatam in quacunque parte Judicii ; ex officio Judicis delatum; *c. cum dilectus. 32. §. nos verò. X. de elect. Joh. Emeric. à Rosbach. in tract. civ. tit. de juram. calum. n. 18. Arnold. Corvin. poſth. Pac. l. 3. defin. 17.* differunt hæc Juramenta tum jure Canonico, tum inſpecto uſu fori. Juramentum calumniæ generale eſt de toto Judicio, hoc ſaltim ſpeciale, aut de aliquo litis articulo. Illud ſemel tantùm præſtatur, hoc vero ſæpius exigitur, & totiens, quotiens expedire hoc Judex viderit; *text. in cap. 2. verſ. in omnibus. de juram. calum. in ſexto.* quoad fori uſum à Juramento calumniæ differt, tanquam ſpecies à genere, cum Jusjurandum calumniæ generale, malitiæ ſpeciale à Doctoribus vocitetur. Quod tamen Pacius improbat in epitome juris *diſp. 24. th. 7. p. m.* 453. Hæc differentia vero non reperitur in J. C. & ex noviſſimo receſſu §. 43. Juramentum Calumniæ etiam in quavis judicii parte præſtari

poteſt

poteſt. ibi. *in welcherley theil des Gerichts. Ord. Cam. p. 3. t. 13. §. dergleichen. Vide Habn. in, compend. Jur Camer; noviſſ. de juramento calumniæ. p. 13.*

Theſ. XXVII. Huius iuramenti formulam proponit idem, *Rosbach. cit. loc. n. 21 p. 294.* Ihr werdet ſchweren einen Eyd zu GOtt dem Allmächtigen/ob ihr anders daß in ewren gewiſſen thun möget) daß ihr daß jehnige ſo ihr fürbringet und begehret / nicht auß aufſetzlichen geſehrden / noch böſer meinung / die Sachen dadurch auffzuhalten und zu erlengern/ ſondern allein zu ewer notthurfft thuet / als war euch GOtt helffe.

Theſ. XXVIII. Ratio & finis iuramenti huius præſtandi, favor publicus eſt, & communis utilitas. *text. inl. 2. §. ſed quia veremur. C. de juram. propt. cal.* ut non ſolùm lites ſed & calumniatores minuantur, & ut ſacramenti timore litigantium ſecuritas & audacia compeſcatur. *th. 22. ſup.* ut ſit litium compendium, ut per illud eliciatur veritas, partes probationibus exonerentur, veritas cauſſæ manifeſtetur, ut maiore cum timore & religione iudicia exerceantur. *Caſſ. Manz. ad tit. Inſt. de pœn. tem. litig. §. 1. num. 6.* Nam cùm homines in exercendis litibus adverſarios ſuos plerumque per fraudem & fruſtrationem non erubeſcant vexare in Judicio, uti in anterioribus demonſtravimus, omnemque verſutiam & malitiam in adverſarii incommodum intentando litem temere moveant atque protrahant. *l. cui neceſſitas 39. §. 1. ff. de liberal. caus.* ideoque non ſolùm ad dirimendas lites, ſed etiam compeſcendum litigantium audaciam & ſecuritatem iuramentum hoc introductum eſt, *princ: & §. ecce enim 1. Inſt: de pœn: tem: litig:* tum quod malitiis hominum non ſit aperienda feneſtra *l. in fundo 38. ff. de rei vindic.* Sed omnibus modis occurrendum, tum quod Reipub. intersit, lites non multiplicari. *l. 10. C. de transact: Ayrer proceß Jur: l. 1. c. 11. obſerv. 2. n. 1. 2. & 3.* Adde & *Rauchbar. p. 1. q. 11. per tot.*

Theſ. XXIX. Tandem obiter attingi poteſt, quomodò nimirùm Iudæus, qui non credit in ſancta Dei Evangelia, iuret. for-

aller ding / auch mein und der Menſchen / die hie ſtehen / Ich ruffe dich an durch deinen heiligen Nahmen auff dieſe Zeit zu der Warheit; Als und der N. mir zugeſprochen hat umb den oder den handel / ſo bin ich ihm darumb oder daran gantz nicht ſchüldig oder pflichtig / und hab' auch in dieſem Handel keinerley falſchheit / oder unwarheit gebraucht / ſondern wie es vorlaut hat / und heuptſach / Schuld / oder ſonſt was die Sach iſt / alſo iſt es war ohn alles gefehrde / argeliſt und vorgebligkeit / alſo bitt ich mir Gott Adonay zu helffen und zu beſtetigen dieſe warheit. Wo ich aber nicht recht oder war hab' in dieſer Sachen / ſondern einig unwarheit falſch oder betrieglichkeit darin gebraucht / ſo ſey ich Heram und verflucht ewiglich. Wo ich auch nicht war und Recht hab' in dieſer Sachen / daß mich dan übergehe und verzere daß fewer / daß Sodoma und Gomorra übergieng / und alle die Flüch' / die an der Thorach geſchrieben ſtehn / und daß mir auch der wahre Gott / der Laub und Graß und alle Ding beſchaffen hat / nimmermehr zu hülffe noch zu ſtatten komme in einigen meinen Sachen und nöten. Wo ich aber War und Recht hab' in dieſer Sachen / alſo helff mir der ware GOTT Adonay. Vide Sachſen weichbild p. 108. Et plures formas deferendi Judæis iuramentum *apud Specul at: in tit: de iuram: calumn: §. 3. verſ: ſed pene Judæus. n. 17. Marant. in p. 3 n. 50. & ſeqq:* Qui vult huius intuitu horrendas iuramentorum formulas ſcrutari, adeat *Petreium in Chron: Moſcovit: p. 2. p. 391. & Paradinum in Chron. Sabaudiæ. lib: 3. c. 49. Natal: Com: lib: 19. p. 405.*

Theſ. XXX. Placet hic ſubiicere quæſtionem non prorſus iniucundam, nimirùm quâ pœnâ ſit afficiendus periurus? Inquit Imp. *Alexander in l. 2. C. de reb. cred.* Jurisiurandi contempta religio ſatis Deum ultorem habet. Secundum quæ verba opinantur alii, nullam de Jure Juſtinianeo conſtitutam peierantibus pœnam, ſed tantùm vindictæ relictos divinæ; ceterum hæc uti intelligatur lex, diſtinguendum eſt: ſive enim jurat aliquis vi & metu coactus; veluti ſi captus à latronibus juret ſe pecuniam eis daturum: ſive calore quodam; ut amoris, quò magis fruatur Amaſia, vel iracundiæ; ut ſi juret, ſe nolle uxorem ducere, pecuniam mutuò dare, fidejubere: ſive denique dolo malo; ut puta in negotiis contrahendis, aut judiciis fraudandi alterius cauſſa. Primo caſu, qui coactus juravit, ex jurejurando non tenetur ipſo jure, niſi ſcilicet ſtipulatio fuerit interpoſita: quia Iusjurandum Iure civili non parit obligationem & actionem, niſi

cum

cù m libertus jurat, ſe daturum munus, dona & operas Domino *l. 7. ff. de oper. libert:* Iure tamen Canonico hoc caſu abſolutio Pontificis requiritur *c. verum:* 15. *X. de iurei:* Equidem non eſt tutum, quemlibet contra juramentum ſuum venire, niſi tale ſit, quod ſervatum vergat in interitum ſalutis æternæ. *c. ſi vero 8 eod: tit:* ſecundo caſu non punitur aliquis jure Civil; *l. 2. C. ad l. Jul: Mai: l. 2. C. de Reb: cred:* Sed reſervandus eſt divinæ ultioni, ſi contra aſſertum venerit, ſoli enim ſibi nocuit, *Beuſt: de iurei: p m. 61* tertio caſu, qui fraudandi alterius cauſſa conſulto peieravit, punitur etiam Iure civili, vel privatione dignitatis. *l. quoties 17. C. de dignitat.* vel infamia. *l. ſi quis maior 41. C. de transact.* vel fuſtibus. *l. ſi duo 13. §. ult: ff. de Jureiur.* vel exilio. *l. ult: ff. ſtellionat. vide Jul: Pac. ἐναντιοφ. centur: 3. quæſt: 79 Fachin: l. 1. controv: c. 4.* De Iure Canonico excommunicatio pœna periurii eſt; ſi quis ergo periurium admiſerit, ab Eccleſia repellitur, ſive à communione & conſortio fidelium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque oret; neque in domo ſua eum recipiat. *text: in c. prædicandum fin: cauſſa: 22. qu: 1.* Hodie in pœn. Conſtitut: Carol. V. peieranti ſcripta eſt pœna, & non ſolùm bona periurio adquiſita cogitur adverſario reſtituere, in Civilibus ſcilicet, ſed præterea infamiam patitur, & dignitate privatur omni, cum amiſſione geminorum, quibus præſtitit jusiurandum, digitorum. In criminalibus vero cauſſis eam debet ſuſtinere pœnam, qua plectendus erat is, contra quem juravit. *Conſtit: Crim: Car: V. artic: 107 rubric.* Straff derjehnen ſo einen gelehrten Eyd vor Richter und Gericht meineydig ſchweren. Et hæc pœna in eo locum invenit, qui facit contra juramentum, quod ſolenni modo præſtari ſolet, non etiam in ſimplici aſſertione vel loquela, cui poſtea contravenire quis ſæpius intendit. quamvis apud Deum & in foro conſcientiæ nulla ſit inter ſolenne Iuramentum & ſimplicem aſſertionem diſtinctio. *c. etſi Chriſtus X. de Jurejur: Joan: Emeric: à Rosbach in tractat civ. de Juram. teſt n. 17. & 18.* Itaque periurium caveant omnes, & ab hoc ſummopere abſtineant, ſcientes hoc grande ſcelus eſſe, & in lege & in prophetis & in Evangelio prohibitum. *d. l. fin. cauſſ. 22. quæſt. 1.* Hinc pie *Tibullus* inquit. *1. eleg.*

Utinam ille non inveniret calumniatores, nec in maledicos incideret! Inquies, Zoile, ſaltuatim ex aliis exſcriptum Auctoribus; at puto ſatius, congerere varia ex optimis quibusque, quàm proprio Marte excogitata cum periculo exponere & proferre; maximè cùm nihil dicatur hodiè, ut Comicus ait, quod non priùs dictum ſit, nec fingi hac ultima ſenecta quidquam valeat, in quo non exactiùs deſudârint Majores Noſtri, perque ora, perque manus, perque ſcripturas omnia jam â mundo condito prudenter atque graviter meditati: Si quid erravero, triſti illo in aliquo puncto *ex l. 2 §. ſi quid. C. de vet: jur: enuc:* mortalitatis uſus privilegio, in veritatis tramitem reduci deſidero. Dabit hoc bonus Cenſor humanæ imbecillitati, quippe omniũ habere memoriam nequit mortalitas, & penitus in nullo erraſſe, divinitatis erat, *Imp Juſtin. in conſtitut. tanta. de confirmat. Digeſt. §. 14.*

Diis grates, laudemq́; fero.

SAt laudabiliter! Sic rurſus in orbe triumphas,
Et tibi publſicitùs, addis, Amice, decus.
Reſtat, ut orneris palmâ victoribus apta;
Perge, velut voveo, venerit illa brevi.
Nunc ego voce meâ conamina gratulor iſta,
Gratabor tituli commata deindè tibi.

Florentiſſimo Dn. Amſelio, Fautori & Amico fraterno cum voto omnigenæ felicitatis ſcr.

Joachimus Berens / Roſt.
Juris Stud.

VITTORIO